

(/)

> Danmark og Europa efter 1945 (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945>)

> Bøger (<https://www.historie-online.dk/boger>)

> Anmeldelser (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5>) > Rejsen mod Europa - de seneste 200 år

← Forrige artikel (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/minutter-i-midnat>)

Rejsen mod Europa - de seneste 200 år

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 52

Del artikel: **f** ([https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=https://www.historie-](https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/rejsen-mod-europa-de-seneste-200-aar)

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/rejsen-mod-europa-de-](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/rejsen-mod-europa-de-seneste-200-aar)

[seneste-200-aar](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/rejsen-mod-europa-de-seneste-200-aar)) **t** (<https://twitter.com/home?status=>. Aktiviteten kan ses på

[https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/rejsen-mod-europa-de-seneste-200-aar)

[1945/rejsen-mod-europa-de-seneste-200-aar](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/rejsen-mod-europa-de-seneste-200-aar)) **in** (<http://www.linkedin.com/shareArticle?>

mini=true&url=https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/rejsen-mod-europa-de-seneste-200-aar&title=)

Jakob Danneskiold-Samsøe

Rejsen mod Europa – De seneste 200 år

Gads Forlag. 542 sider. 399,95 kr.

Af Anders Ellegaard

Efter første binds 10.000 år på 536 sider er det med nogen undren og tvivl, at man begynder på andet binds kun 200 år - på næsten samme antal sider. Hvordan kan forfatteren fylde så mange sider med så få år? Svaret finder man kun ved at læse. Skillelinjen mellem bind 1 og bind 2 er år 1800.

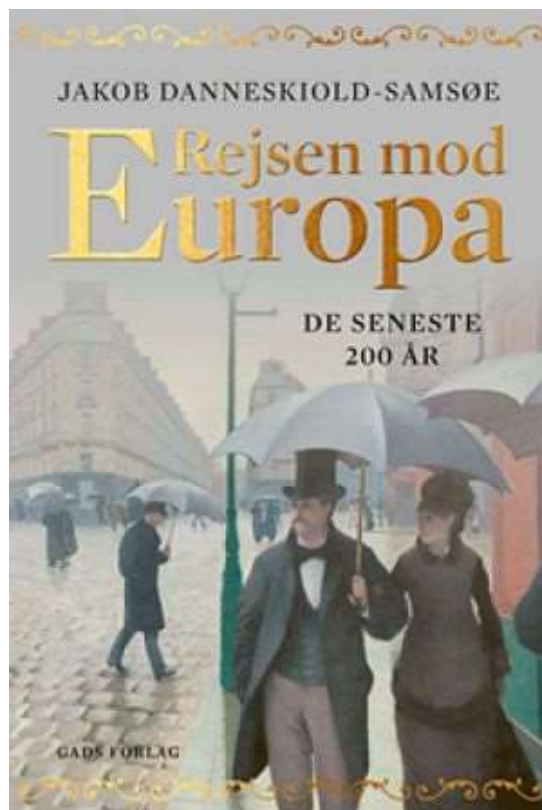
Læseren må gøre op med sig selv, hvordan Europa defineres som område. Tilsyneladende er det let nok, men ved nærmere eftertanke kan man komme i tvivl. Vesteuropa er let nok, men Tyskland vil ikke være Østeuropa, så vi definerer også et Centraleuropa. Østeuropa er til gengæld lidt svært, for hvad tilhører Centraleuropa, og hvilke lande hører til Østeuropa? Østrig? Ungarn? Polen? Skal Rusland vest for Uralbjergene være en del af Østeuropa? Efter d. 24. februar i år kommer man i tvivl, hvis man ikke var det i forvejen.

Med kulturhistoriske danske briller begyndte 1800-tallet med Romantikken, som man i Danmark kalder Guldalderen, hvor malerkunst og billedhuggerkunst blomstrede. - Det begyndte i Danmark ellers nærmest som et "sekel horribilis." Af politiske grunde valgte vi at støtte Napoleon under Napoleonskrigene. Det betød blandt andet, at briterne tog vores flåde, så vi ikke kunne beskytte handelsskibene, at de bombarderede København, at Danmark gik "statsbankerot", og ikke mindst, at vi ved fredsforhandlingerne i Kiel i 1815 mistede Norge, Slesvig, Holsten og Lauenburg.

Under fredsforhandlingerne i Wien blev grunden til nationalstaterne lagt. Grænser mellem staterne blev trukket. Etnicitet og tilhørsforhold var ikke på bordet under fredsforhandlingerne. "Folket," som ellers blev til på denne tid, var ikke til stede.

I Europa har man ikke noget fællessprog modsat arabisk, kinesisk eller engelsk. I Danmark har skoler og massemedier efterhånden udviklet et rigsdansk, men kun til brug i Danmark. At tale dialekt er bondsk, så også i et lille geografisk område som Danmark er mange tosprogede. Men ikke desto mindre betyder samme sprog, at man tilhører samme nation, og at man har samme national karakter.

I 1800-tallet tager industrialiseringen fart. Det begynder med landbrugsrevolutionen. Bedre dyrkningsmetoder, bedre plove, nye afgrøder, højere foldudbytte. Jord er lig med rigdom og prestige. - Tekstilindustrien, uld og bomuld, vokser med mekaniseringen. - Jernindustrien og kulmineindustrien vokser, og med dem især Storbritannien, Tyskland, Polen og Belgien. - Dampkraft, jernbaner, hjuldampere, dampskibe, automobiler og flyvemaskiner. - Off-spin er patentret, monopoler, ophavsret, handelskompagnier, banksystemer, domstole, retssager, standardisering, metersystemet og ... kapitalisme.

Et andet resultat af industrialiseringen er, at behovet for arbejdskraft i landbruget bliver mindre. Landarbejderen ønsker bedre arbejdstider og mindre slid. Faste arbejdstider og fast løn får mange landarbejdere til at rejse fra land til by. Men den virkelighed, som møder ham og hende, er en anden end de forventer. Socialismen får gode kår blandt industriarbejderne med fagforeninger og arbejderpartier til følge. - Udvandringen fra Europa er stor og bliver ved til næste århundrede. Især USA og Australien er målene.

Bogen slutter denne del med "Jagten på Europas rødder." Hvad er civilisation? - Hvad er Vesteuropa? - Hvordan finder man Europas rødder? - Hvad er klassisk dannelse? - Er Germanerne og ikke Romerne det europæiske grundlag? - Er Centraleuropa (Tyskland) det oprindelige Europa?

Darwinismen er banebrydende for religion, filosofi og videnskab. Alt liv er resultat af en udvikling. Som aktion har den også medført en reaktion i form af kreationisme, som nok har bedst fat i USA, men som findes overalt.

De to begivenheder, som har præget Europa mest, er Første og Anden Verdenskrig (1. VK og 2. VK). Bogen beskriver optakten til 1. VK med det kendte udtryk "Belle Epoque," som for de bedste stillede var en løssluppen tid, hvor alt var tilladt. Det foregik med Paris som det førende sted. Det var imidlertid Tyskland, som var det førende land, hvad angik opfindelser, produktion, uddannelse m.m. - Det gav anledning til uro i andre lande som for eksempel Storbritannien og Rusland. Preussen, Bismarck og Wilhelm 2. var symboler på Tysklands succes. - Bogen beskriver optakten til 1. VK. Hvorfor var attentatet 28. juni 1914 årsagen? Var det et uheld, at krigen startede, eller var tiden moden? Var optakten misforståelser i årene før krigsudbruddet? Hvorfor var der ikke kun krig i nogle få måneder (som det plejede at være), men i flere år?

Nogle historikere plejer flot at sige, at mellemkrigsårene kun var en pause i én langvarig krig. I hvert fald kan man sige, at mellemkrigstiden blandt andet blev brugt til at forberede anden halvleg. Både politisk og produktionsmæssigt. Fysisk og psykisk. Mange (alle?) er enige om, at fredsaftalerne for Tyskland var alt for belastende. - I Rusland oplevede man revolutionen, hvor Lenin og Stalin kom til magten. Kommunismen begyndte at brede sig i mange lande. - I Italien kom Mussolini til magten. - I USA oplevede man "Sorte Torsdag" d. 24. okt. 1929, hvor aktiemarkedet krakkede, hvilket bredte sig til resten af verden. - Franco tog magten i Spanien. - Hitler brugte demokratiske midler til at komme til magten og afskaffe demokratiet.

Bogen beskriver raceteorier og racehygiejne som egentlig var anerkendte teorier og videnskaber. Også i Danmark. Som mange andre videnskaber var der både tilhængere og modstandere af teorierne. Hitler tilføjede antisemitismen til de andre teorier, idet han gav jøderne skylden for alle mulige ulykker. Jødehad var nu ikke en ny opfindelse. Pogromer har der været både før og siden. Hitlers hjælpere var først og fremmest Joseph Goebbels og Heinrich Himmler. En fanatiker og en bureaukrat. - Det uhyggelige ved nazismen er, at ifølge en amerikansk psykiater, Douglas Kelley, som undersøgte nazisterne ved Nürnbergdomstolen, så er der ingen forskel på de senere dømte nazister og almindelige mennesker. - I følge Hannah Arendt ligger "ondskabens banalitet" i almindelige mennesker - i embedsmænd, som bare fulgte ordrer. - En fremragende beskrivelse af Europa fra før 1. VK og indtil 2. VK findes i Stefan Zweig: Verden af i går.

Chamberlain. Var han klog eller en nar? Forsøgte han at undgå krig eller stolede han for meget på Hitler? Det er let at være bagklog. - Hitler og Stalin lavede i 1939 en gensidig ikke-angrebspagt; ja, egentlig var det Molotov og Ribbentrop. Så var det lettere at bryde den senere. En skjult del af aftalen var en deling af Polen. - Efter Hitlers fingerede angreb fra polsk side startede 2. VK. - D. 22. juni 1941 startede Hitler Operation Barbarossa: et angreb mod Rusland. Det betød, at Tyskland havde fronter mod både øst og vest. Var det en strategisk fejl? Tanker er todfri! - Da Japan angriber USA ved flådehavnen på Pearl Harbor d. 7. december 1941 er det en verdenskrig. - Men hvem er det egentlig, der er i krig? I Middelalderen sloges lejevære og i nogle tilfælde nationale hære på slagmarker, som lå væk fra byerne. Fra 1. VK begyndte krig mod civilsamfund i byerne så småt, men under 2. VK var det en fuldbyrdet kendsgerning, at de (civilbefolkningerne) var et direkte mål for krigen. Fra begge sider. Terrorbombninger for at ødelægge industrier og for at knække moralen hos indbyggerne i de krigsførende lande var en realitet. Fra begge sider. Efter nedkæmpelsen af det tyske luftvåben var de allieredes bombardementer af tysk industri og tyske byer en realitet. Amerikanerne om dagen og englænderne med udenlandsk støtte om natten.

Modstandskamp i de af tyskerne erobrede eller besatte lande var en realitet. I hvert fald efter krigen. Den var organiseret af både kommunister og af borgerlige. I følge mange historikere var den danske modstandsbevægelse begrundelsen for, at de allierede efter krigen anerkendte, at Danmark var en allieret. - Det skal bemærkes, at danske politikere opfordrede til, at store industrifirmaer og mindre firmaer skulle samarbejde med tyskerne, at arbejdsløse skulle søge arbejde i Tyskland og at frivillige skulle melde sig under fanerne hos SS for at bekæmpe kommunisterne/russerne. Efter krigen sagde politikerne, at de ikke havde ment det, de sagde. Man skulle have læst mellem linjerne.

For en jurist er retsopgøret efter krigen ikke morsom læsning. Man lavede love med tilbagevirkende kraft. Man fik hurtigt dømt små erhvervsdrivende med let overskuelige sager og idømte dem hårde straffe, medens indviklede sager mod store lovovertrædere først blev pådømt langt senere, hvor de fik meget mildere straffe. Frivillige i kampen mod kommunisterne blev også dømt. - I bogen gennemgås retsopgøret i andre lande.

Efter 2. VK var Tyskland i mange år besat af USA, Storbritannien, Frankrig og Rusland. Specielt Berlin, som lå i den russiske Zone, har en særlig spændende historie. - Jerntæppet med opdelingen i Vest- og Østtyskland betød, at der ikke længere var tale om Centraltyskland, men kun øst og vest. - I modsætning til fredsaftalerne efter 1. VK. igangsatte USA efter 2. VK Marshallplanen, som mange lande i Europa nød godt af, og som satte gang i fredsproduktion i USA i stedet for krigsproduktion. Smart!

Et par årstal: 1945 Jaltakonferencen, hvor fire lande aftalte besættelsen af Tyskland. - 1949 USSR sprænger den første atombombe. - 1949 NATO stiftes. - 1955 Warszawapagten stiftes som svar på NATO. - 1961 Walter Ullbricht i Østtyskland begynder på 40 km. betonmur mellem Øst- og Vesttyskland.

Europas dominans i verden er slut. Hovedrollerne har nu USA, USSR og til dels Kina. Det sidste ændrer sig. I stedet for direkte krig mellem supermagterne fører de stedfortræderkrige: Korea, Vietnam og flere steder i verden. - Flere lande får atomvåben. - Men måske er det mere vigtigt, at videnskaben opdager DNA, transistorer og laver rumrejser. - En ting som ændrer verden er ungdomsoprøret, som starter i USA og breder sig til hele verden.

I Europa begynder et efterhånden altomfattende samarbejde. Europarådet oprettes i 1949. Og for at gøre en lang historie kort: Kul- og Stålonionen oprettes, EF udvides og bliver til EU. Mange lande optages efter USSR's opløsning. Nogle måske for hurtigt? Polen og Ungarn har svært ved at tilpasse sig.

Mange ting tages op i den sidste del af bogen: Hvem sluttede den kolde krig? - Våbenkapløbet mellem USA og USSR. - Murens fald. - Den jugoslaviske borgerkrig og FN's fiasko. - EU's tre søjler: frihandel, udenrigs- og sikkerhedspolitik samt lov og orden. - Euroen. Værn mod D-Marken? - Folkeafstemningerne som gik imod EU.

Er EU visse politikere og embedsmænds våde drøm, og ikke noget som almindelige europæere ønsker? Er det et elitært og ufolkeligt projekt? - Det handler for almindelige mennesker ikke om demokrati men om identitet. Hvis man skal betale til/for fremmede et helt andet sted, kræver det en følelse af fællesskab og tillid. Det handler om meget andet end jura. - Romtraktaten har ikke bragt europæerne sammen. Andet giver kulturel identitet, men fra national identitet til europæisk identitet er der langt.

Regionerne i de enkelte lande spiller en større og større rolle: Baskerlandet, Catalonien, Bretagne, Nord- og Syditalien, Skotterne. - EU har en udviklingsfond til regionerne, men EU har ikke mulighed for indgreb over for regioner.

Det sidste afsnit i bogen kaldes: "På gengroede stier," efter en bog af Knut Hamsun.

Videnskaben kan måle og veje, men den kan ikke tage stilling til religiøse, politiske eller personlige holdninger. - Er udvikling fremskridt eller kræver fremskridt udvikling? Målet må være forbedring af samfundet, at blive klogere.

Siden 30-årskrigen slutning har forpligtende internationalt samarbejde vist sig at være vejen frem. Hvem skulle have forudset 1. og 2. VK? Hvem skulle have forudset, at Den Kolde Krig sluttede uden vold? Hvem skulle have forudset Berlinmurens fald, Tysklands genforening eller USSR's sammenbrud.

Vil der så være "fred i vor tid?" I følge forfatteren: næppe. Muslimerne, WTC 9. sep. 2001, finanskrisen, klimaproblemer, terror, Corona, cybertruslen, Putins krig i Ukraine for at nævne nogle. Lovgivningen er blevet strammet med mere magt til politikere, politi og efterretningstjenester. - Rundt om i verden er

der nogle, som ikke tror på den liberale verdensorden. Er fuldt demokrati kun dueligt i Europa og Nordamerika?

Forfatteren slutter med Den europæiske vision, hvor han sætter sin lid til ungdommen, som ser mere positivt på EU end de ældre. EU er ved at udvikle sig til en forbundsstat, men hvad nu hvis.....? Hvem skal løse fremtidige problemer? Ikke magthaverne, men europæerne selv!

Bogen slutter med forslag til yderligere læsning og et personregister.

Et spændende og tankevækkende bind to som på godt og ondt omfatter de seneste 200 år af Europas historie.

[Historie-online.dk, den 12. oktober 2022]

← Forrige artikel (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/minutter-i-midnat>)

SE RELATEREDE ARTIKLER

ROTE ARMEE FRAKTION

BLEKINGEGADEBANDEN

**BØRNEKULTUR I DANMARK
1945-2020**

(<https://www.historie-online.dk/boger/boernekultur-i-danmark-1945-2020>)
